

โครงการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาของมารดาในเขตภาคีเจริญ

โครงการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่ของมารดาในเขตภาคีเจริญ จำนวน 195 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นมารดาที่มีบุตรคนสุดท้อง อายุไม่เกิน 3 ปี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ถึง เดือนเมษายน 2556 ดำเนินการโดยอาจารย์เพ็ญรุ่ง นวลแจ่ม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม* ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 42.9 และพบว่ามีมารดาวัยรุ่น คือ ช่วงอายุระหว่าง 16 - 20 ปี ถึงร้อยละ 21.7 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ มัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 55.4 ด้านอาชีพที่พบมากที่สุด คือ เป็นแม่บ้าน (ไม่ได้ทำงาน) ร้อยละ 32.6 รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 22.3 และลูกจ้าง/พนักงานเอกชน ร้อยละ 17.1 นอกจากนั้นพบว่ามีมารดาที่ยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 4.1 อีกด้วย

2. ผลการศึกษาอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรที่มีอายุแรกเกิดถึงหกเดือนแรก พบว่า ส่วนใหญ่ เลี้ยงด้วยนมมารดาถึงร้อยละ 86.0 โดยระยะเวลาที่เลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาที่พบมากที่สุด คือ 4-6 เดือน พบร้อยละ 22.8 รองลงมา คือ 6 สัปดาห์ถึง 3 เดือน ร้อยละ 16.1 ส่วนผู้ที่ไม่ได้เลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาเลย พบร้อยละ 9.3 โดยในจำนวนนี้มีเหตุผล คือ มารดาป่วยและไม่พร้อม ร้อยละ 44.4 สุขภาพบุตรไม่ดี ร้อยละ 38.8 และให้กินนมผง ร้อยละ 11.1

3. บุคคลในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา พบว่า บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ บิดามารดาของตนเอง ร้อยละ 40.8 รองลงมา คือ สามี ร้อยละ 34.2

4. วิธีการที่เลือกใช้เมื่อต้องกลับไปทำงานของหญิงที่ยังต้องให้นมบุตร พบว่าร้อยละ 47.1 เปลี่ยนเป็นนมผสม รองลงมา คือ ให้กินนมแม่/กินนมผสม/อาหารอื่นๆ ร่วมกัน ร้อยละ 23.8 ส่วนที่ยังคงให้กินนมมารดาต่อไป พบร้อยละ 20.7

5. แหล่งช่วยเหลือในชุมชนเมื่อ มารดาต้องการความช่วยเหลือในการให้นมบุตร ที่พบมากที่สุด คือ ศูนย์สุขภาพชุมชนโดยอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ร้อยละ 53.2

6. ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ระยะเวลาในการให้นมบุตรยาวนานขึ้น ได้แก่ การมีญาติช่วยเลี้ยง ร้อยละ 34.7 รองลงมา คือ สามีช่วยส่งเสริมเป็นกำลังใจ ร้อยละ 23.5

การวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการส่งเสริมปัจจัยที่จะช่วยทำให้พฤติกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วานานขึ้น ซึ่งได้แก่ การมีญาติช่วยเลี้ยง การให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา รวมถึงการจัดให้มีแหล่งช่วยเหลือในการให้นมบุตรในชุมชนมีมากขึ้น ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ศูนย์สุขภาพชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ จะทำให้มารดาที่มีบุตรมีพฤติกรรมในเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่ได้ยาวนานขึ้น

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สสส. ภายใต้แผนงานโครง การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะ : กรณีนำร่องเขตภาคีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสยาม